

اظهار نظر کارشناسی درباره:

« طرح الحاق یک تبصره به ماده (۲۳) قانون شوراهای حل اختلاف »

مقدمه

کمیسیون قضایی طرح الحاق یک تبصره به ماده (۲۳) قانون شوراهای حل اختلاف که در خصوص معافیت مددجویان کمیته امداد امام خمینی(ره) و سازمان بهزیستی است را در دستور کار خود قرار داده و به تصویب رسانده است که مقرر می‌دارد؛ «مددجویان تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و مددجویان مستمری‌بگیر سازمان بهزیستی کشور با ارائه کارت مددجویی و تأییدیه مراجع مزبور در کلیه مراحل از پرداخت هزینه دادرسی معاف می‌باشند». در ادامه به بررسی این طرح می‌پردازیم.

مخصوص سخن علمی

مشخصات طرح

دوره دهم - سال اول

شماره ثبت:

۱۹۳

شماره چاپ:

۲۵۰

تاریخ چاپ:

۱۳۹۵/۶/۲۹

معاونت پژوهش‌های

حقوقی - سیاسی

دفاتر: مطالعات حقوقی

مطالعات اجتماعی

سیر تقنینی

بحث معافیت مددجویان کمیته امداد امام خمینی و سازمان بهزیستی از هزینه دادرسی به موجب تبصره‌ای که در تاریخ ۱۳۹۴/۱۲/۱۸ به ماده (۵۰۵) قانون آیین دادرسی مدنی ملحق گردید مطرح شد و مقرر داشت؛ «افراد تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و مددجویان مستمری‌بگیر سازمان بهزیستی کشور با ارائه کارت مددجویی و تأییدیه رسمی مراجع مزبور از پرداخت هزینه دادرسی معاف می‌باشند». با عنایت به اینکه مصوبه مذکور در خصوص دعاوی مطرح در دادگستری است، این طرح به دنبال توسعه حکم تبصره مذکور به شوراهای حل اختلاف است.

نقد و بررسی طرح

ایراد مصوبه قبلی مجلس محترم در خصوص تبصره ماده (۵۰۵) قانون آیین دادرسی مدنی و نیز ایراد این طرح، این است که در نظام حقوقی ایران نهادی تحت عنوان اعسار از هزینه دادرسی وجود دارد و هر شخصی اعم از مددجویان محترم و غیر آنها می‌توانند از این نهاد استفاده نمایند. بنابراین نیازی به معاف نمودن آنها از هزینه دادرسی نیست زیرا:

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۴۰۱۵۲۸۲

تاریخ انتشار:

۱۳۹۵/۱۱/۱۰

اولاً معافیت از هزینه دادرسی تالی فاسدهایی دارد از جمله اینکه موجب

۱. افزایش دعاوی واهی،

۲. عدم دقت در طرح دعاوی،

۳. سوق دادن اختلافات به دادگستری به جای مذاکره و صلح و سازش می‌گردد که در نهایت منجر به

افزایش تراکم دعاوی می‌شود. بنابراین هزینه دادرسی باید کم باشد ولی نباید صفر گردد.

ثانیاً اینکه مزیت نهاد اعسار بر معافیت از هزینه دادرسی این است که در نهاد اعسار پیش‌بینی شده است که در صورتی که مدعی اعسار، محکوم‌له واقع گردد هزینه دادرسی از محکوم‌علیه یا از محل محکوم به وصول می‌گردد در صورتی که در معافیت از هزینه دادرسی محکوم‌علیه بدون اینکه تاوان عملکرد خود را پرداخت کند (که در اینجا هزینه دادرسی طرف مقابل است) رها می‌شود و علاوه بر این بی‌دلیل موجب کاهش درآمدهای دولت خواهد شد.

ثالثاً اینکه در صورتی که طرف دعوای مددجویان بدانند که در صورت محکوم شدن باید علاوه بر اصل خواسته، هزینه دادرسی مددجو را نیز پرداخت کنند احتمال اینکه قبل از دعوا، طوعاً خواسته مددجویان را برآورده نمایند و به تعهدات و وظایف قانونی یا قراردادی خود عمل کنند بیشتر خواهد بود.

رابعاً اینکه معاف شدن از هزینه دادرسی براساس کارت مددجویی ممکن است انگیزه اشخاص مال‌دار مبنی بر اینکه خود را مستضعف نشان داده یا از کارت مددجویان استفاده نمایند افزایش دهد.

در مصوبه جدید کمیسیون قضایی (موضوع این طرح)، از سیاق نگارشی مصوبه قبلی الحاقی به ماده (۵۰۵) قانون آیین دادرسی مدنی استفاده شده است علی‌هذا ایرادات مطرح در خصوص مصوبه قبلی در این مورد نیز وجود دارد. در راستای تسهیل طرح دعوا برای مددجویان در راستای احقاق حقوق آنان می‌توان از راهکارهایی استفاده کرد. از جمله اینکه:

۱. با رعایت آیین‌نامه داخلی مجلس متنی به شرح زیر جایگزین طرح شود: ارائه کارت مددجویی به وسیله مددجویان تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی کشور با ارائه تأییدیه رسمی مرجع مزبور اماره بر اعسار محسوب می‌شود.
۲. قوه قضائیه به دادگاه‌ها توصیه نماید که در پذیرش اعسار مددجویان سخت‌گیری نداشته و براساس تأییدیه‌ای که از نهاد حمایت‌کننده اعم از کمیته امداد امام خمینی (ره)، سازمان بهزیستی و غیر آن ارائه می‌نمایند حکم به اعسار از هزینه دادرسی صادر گردد.

علاوه بر تذکرات اشاره شده شایان ذکر است که در متن مصوبه کمیسیون قضایی عبارت «در کلیه مراحل» زائد است چه اینکه مرحله تجدیدنظر از آرای شوراهای حل اختلاف در دادگاه بدوی صورت می‌گیرد بنابراین نیازی به عبارت «در کلیه مراحل» نیست.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

نظر به اینکه استفاده از نهاد معافیت از هزینه دادرسی دارای تالی فاسدهایی از جمله: افزایش دعاوی واهی، عدم دقت در طرح دعاوی، سوق دادن اختلافات به دادگستری به جای مذاکره و صلح و عدم امکان وصول هزینه دادرسی از محکوم‌علیه و کاهش درآمدهای دولت است، پیشنهاد می‌شود با رعایت آیین‌نامه داخلی مجلس متن تبصره به شرح زیر اصلاح گردد: «ارائه کارت مددجویی به وسیله مددجویان تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی کشور با ارائه تأییدیه رسمی مرجع مزبور اماره بر اعسار محسوب می‌شود».

همچنین علاوه بر اشکالات کلی اشاره شده در خصوص مصوبه کمیسیون محترم قضایی، عبارت «در کلیه مراحل» در مصوبه مذکور زائد است، زیرا در شوراهای حل اختلاف مرحله تجدیدنظر و فرجام وجود ندارد. بنابراین در فرض اصرار بر تصویب مصوبه کمیسیون قضایی پیشنهاد می‌شود عبارت مذکور حذف شود.